

ILMIY TADQIQOT FAOLIYATIGA TAYYORLASHDA BO‘LAJAK PEDAGOGLARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR

Abdullayeva Ozoda Odiljon qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12573418>

Annotatsiya. Bo‘lajak pedagoglarning ilmiy tadqiqot faoliyatiga tayyorgarligiga qo‘yiladigan talablar shu nuqtayi nazardan juda muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada pedagoglar tayyorlovchi oliy ta‘lim muassasalarida bo‘lajak pedagoglarga qo‘yiladigan ilmiy tadqiqot faoliyatiga tayyorgarlik talablari haqida to‘xtalib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: tadqiqot kontsepsiyasi, nazariy bilimlar, amaliy ko‘nikmalar, innovatsion g‘oyalar.

REQUIREMENTS FOR FUTURE PEDAGOGUES IN PREPARATION FOR SCIENTIFIC RESEARCH ACTIVITIES

Abstract. The requirements for the preparation of future pedagogues for scientific research activities are very important from this point of view. In this article, the requirements for the preparation of future pedagogues for scientific research activities in higher educational institutions that train pedagogues will be highlighted.

Keywords: research concept, theoretical knowledge, practical skills, innovative ideas.

ТРЕБОВАНИЯ К БУДУЩИМ ПЕДАГОГАМ ПРИ ПОДГОТОВКЕ К НАУЧНО- ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация. С этой точки зрения очень важны требования к подготовке будущих педагогов к научно-исследовательской деятельности. В данной статье будут освещены требования к подготовке будущих педагогов к научно-исследовательской деятельности в высших учебных заведениях, готовящих педагогов.

Ключевые слова: концепция исследования, теоретические знания, практические навыки, инновационные идеи.

Mustaqillik yillaridan boshlab, ta‘lim tizimini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri deb e‘tirof etildi. Bugungi kunda ta‘lim va tarbiya mazmunini tubdan o‘zgartirish va uni zamonaviy darajaga ko‘tarish eng muhim masalalardan biri hisoblanadi. Chunki jamiyatni modernizatsiya qilish, hayotning rivojlanishi va istiqbollari, islohotlar natijalari, respublika mustaqilligi va bozor iqtisodiyoti sharoitiga mos ravishda ijtimoiy-iqtisodiy siyosatni shakllantirish - barchasi yuqori malakali kadrlar tayyorlash muammosi bilan chambarchas bog‘liq.

Bugungi kunga kelib ilmiy tadqiqot faoliyatini rivojlantirish va qo‘llab-quvvatlash

borasida ko‘plab ishlar amalga oshirilmoqda. Bu borada davlat tomonidan qabul qilingan qonun va qarorlar, yangi ilmiy-tadqiqot muassasalarining tashkil etilishi, ilmiy kadrlarni tayyorlash va rag‘batlantirish tizimini takomillashtirish kabi chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Globalashuv davrida ilmiy tadqiqot faoliyati bilan shug‘ullanish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Chunki, yuksak malakali kadrlarni tayyorlash, innovatsion g‘oyalar va texnologiyalarni yaratish hamda ularni amaliyotga joriy etish mamlakatimizning rivojlanishi va barqarorligi uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Ilmiy tadqiqotlar natijasida olingan zamonaviy bilimlar, innovatsion texnologiyalar va yangidan yaratilgan mahsulotlar iqtisodiy o‘shishni ta‘minlashda, milliy xavfsizlikning mustahkamlanishida, aholining hayot sifatini yaxshilashda muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, ilmiy tadqiqot faoliyatining rivojlanishi o‘z navbatida ilmiy-pedagogik kadrlarni tayyorlash tizimining yuksalishiga, ularning malakasini oshirishga, zamonaviy ilmiy va ta‘lim-tarbiya metodlari bilan qurollantirish va rag‘batlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, ilmiy salohiyat va ilmiy-texnik salohiyatni rivojlantirish orqali mamlakatning rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratiladi.

Shunday ekan, ilmiy tadqiqot faoliyati - ilmiy bilimlarni kengaytirish, yangi bilimlar aniqlash va ularni amaliyotga tatbiq etish maqsadida o‘tkaziladigan tizimli izlanishlar jarayonidir. Uning asosiy maqsadi yangi ilmiy bilimlar, g‘oyalar, nazariyalar, tavsiyalar, xulosalar ishlab chiqish hamda mavjud bilimlarni chuqurlashtirish va rivojlantirishdan iborat[1].

Ilmiy tadqiqot turli xil shakllarda amalga oshirilishi mumkin: ilmiy-tadqiqot ishlari, tajribalar, eksperimentlar, tajriba-sinov kuzatuvlari, matematikaviy modellashtirish, ijodiy loyihalar, xalqaro hamkorlik va boshqalar.

Ilmiy tadqiqot jarayoni quyidagi asosiy bosqichlardan iborat: muammo va tadqiqot mavzusini aniqlash, mavjud bilimlarni tahlil qilish, tadqiqot kontsepsiyasini ishlab chiqish, tadqiqot usullarini tanlash, olingan natijalarni qayta ishlash va tahlil qilish, xulosalar chiqarish, ilmiy hisobotlar, maqolalar, ilmiy loyihalar tayyorlash kabi.

Ilmiy tadqiqot faoliyatiga tayyorlashda talabalarga qo‘yiladigan talablarning mohiyati quyidagilardan iborat:

1. Nazariy bilimlar:

- Tizimli va chuqur ilmiy bilimlarning shakllanishi - talabalarda fundamental fanlar, umumkasbiy va maxsus fanlar bo‘yicha keng va chuqur bilimlarning mavjudligi;
- Ilmiy izlanishlar metodologiyasini bilish - talabalarda ilmiy tadqiqot metodlarini, ilmiy farazlar va gipotesislar qo‘yish, olingan natijalarni tahlil qilish, xulosalar chiqarish kabi ilmiy izlanish metodologiyasining puxta egallanganligi;

- Xorijiy tillarni bilish - talabalarda kamida bitta xorijiy tilni yaxshi egallanganligi, shu orqali ilmiy adabiyotlardan, xorijiy olimlar tadqiqotlaridan xabardorlik va undan foydalanish imkoniyatining mavjudligi.

2. Amaliy ko'nikmalar:

- Ilmiy tadqiqot olib borish ko'nikmasi - talabalarda ilmiy tadqiqot olib borish, eksperiment o'tkazish, olingan natijalarni qayta ishlash, umumlashtirish va xulosalar chiqarish ko'nikmalarining rivojlanganligi;
- Axborotlarni tahlil qilish va umumlashtirish qobiliyati - talabalarda ilmiy manbalardan, empirik ma'lumotlardan foydalanib, ularni tahlil qilish, umumlashtirish, yangi bilimlar hosil qilish qobiliyatining shakllanganligi;
- Mustaqil mushohada yuritish va xulosa chiqarish mahoratlarining mavjudligi.

3. Shaxsiy sifatlar:

- Mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvning shakllanganligi - talabalarda original g'oyalar, yangi yechimlar topish qobiliyatining rivojlanganligi;
- Yangilikka intilish, izlanuvchanligi - talabalarda yangi bilimlar, kashfiyotlar, ilg'or texnologiyalar va yondashuvlarni o'rganish, tadqiq etish intilishining mavjudligi;
- Oliy ta'lim sifatini yuksaltirish uchun mas'uliyat hissi - talabalarda o'z faoliyati uchun mas'uliyat hissining shakllanganligini anglatadi;
- Ilmiy-pedagogik faoliyatga qiziqish va ehtirosi - talabalarda ilmiy tadqiqot va pedagog faoliyatiga bo'lgan qiziqishi.

4. Sharoit yaratish:

- Zamonaviy laboratoriya, kutubxona, moddiy-texnik resurslar bilan ta'minlanganligi;
- Xorijiy olimlar bilan hamkorlik aloqalarining rivojlanganligi;
- Ilmiy anjumanlar, konferensiyalarda qatnashish imkoniyatlari yaratilganligi;
- Ilmiy tadqiqotlar uchun moliyaviy va moddiy-texnik qo'llab-quvvatlash;

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, bo'lajak pedagoglar ilmiy tadqiqot faoliyatiga samarali tayyorgarlik ko'rish uchun bir qator talablarga javob berishi yuqoridagi fikrlarimiz orqali izohlandi. Tadqiqot metodologiyalarini tushunish, tanqidiy fikrlash va tahliliy ko'nikmalarni rivojlantirish hamda samarali muloqot va hamkorlikni rivojlantirish orqali pedagoglar ta'lim sohasidagi bilimlarni rivojlantirishga hissa qo'shadigan mazmunli tadqiqotlar bilan shug'ullanishlari mumkin. Bo'lajak o'qituvchilarni ana shunday zarur ko'nikmalar bilan qurollantirib, ularning zamonaviy ta'lim manzarasi talablariga puxta tayyorgarlik ko'rishini va ta'lim sohasiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ta'minlashimiz mumkin deb hisoblaymiz.

REFERENCES

1. G.A. Asilova. Ilmiy tadqiqot faoliyati asoslari. Uslubiy qo‘llanma. – T., 2020. – 128 b.
2. Nizamova M.N. Talabalar kasbiy mobilligini rivojlantirishning pedagogik mohiyati va funksiyalari. O‘zbekiston Milliy universiteti xabarлари. – Toshkent, 2022. – 1/9-son. 141-144- b.
3. Z. Davronov “Ilmiy ijod metodologiyasi”. –T.: “IQTISOD-MOLIYA”- 2007, 216 b
4. E.T.Farmonov, Z.SH.SHaripov. “Ilmiy izlanish asoslari”. O‘quv qo‘llanma. -Toshkent: 2022. -217 b
5. Найданова Ю.В. Мобильная личность обучающегося как научное понятие // Вестник ЮУ рГУ. 2014 № 2 С. 40–45.
6. Рахматов А.Д., Юнусов Р.Ф. Илмий тадқиқот асослари.- Т.: ТИМИ, 2008.- 210 б.
7. Abdullayeva O.O. Bo‘lajak pedagoglarda tadqiqotchilik ko‘nikmasini shakllantirishning nazariy asoslari // Kasb-hunar ta‘limi №6, 2024. 97-100-betlar